

سلطان محمود غزنوی

سلطان محمود غزنوی در سال ۲۶۰ هجری قمری در «غزنین» یکی از شهرهای افغانستان که در دامنه سلسله کوههای سلیمان واقع شده است، به دنیا آمد او شصت و یک سال عمر کرد و در سال ۴۲۱ هجری قمری در همان بلاد وفات نمود.^[۱]

فهرست مندرجات

- ۱ - نسب شناسی
- ۲ - رسیدن به سلطنت
- ۳ - اقدامات حکومتی
- ۴ - دین و مذهب
- ۵ - ادب و هنر
- ۶ - مرگ
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

نسب شناسی

یکی از القاب معروف وی «غازی» است، که به جهت زادگاه وی او را بدین نام ملقب کردند. پدر محمود، ابومنصور ناصر الدوله «سبکتکین» نام داشت،^[۲] که داماد «البتکین» است و مانند او از غلامان ترک نژاد بود. البتکین که اساس حقیقی دولت غزنوی از اوست، سبکتکین را در نیشابور از تجار برده فروش خریداری کرد و سپس او را به دامادی خود درآورد. در سال ۲۶۶ هجری سبکتکین جانشین البتکین گردید.^[۳] سبکتکین به مدت نوزده سال سلطنت کرد.^[۴]

رسیدن به سلطنت

پدر سلطان محمود در سال ۲۸۷ در هنگام بازگشت از پایتخت خود (بلخ) به شهر غزنه، در راه فوت کرد و در این زمان محمود در خراسان به اداره امور اشتغال داشت. وقتی جنازه سبکتکین به غزنه رسید، بنابر وصیت او، پسر کوچکش «اسماعیل»، حاکم گردید، لکن محمود این واقعه را نپسندید و با کمک عموی خود «بغراحق» و برادر دیگرش «نصر» به جنگ اسماعیل رفته و بر او طفر یافت. و به این ترتیب به حکومت رسید.^[۵]

اقدامات حکومتی

سلطان محمود پس از رسیدن به قدرت، سرداران معروف دولت سامانی را مغلوب کرد، سیستان را از «احمد صفاری» گرفت، سپس چون مردم خوارزم بر ابوالعباس مامون که داماد محمود بود شوریدند و او را کشتند به آنجا لشکر کشید و آن جا را فتح کرد.^[۶] مردم سیستان که از جنایات «خلف بن احمد» به ستوه آمده بودند از سلطان محمود تقاضای کمک کردند و او هم که مترصد چنین فرصتی بود، به آنجا حمله کرده و خلف را در قلعه طاق سیستان محاصره کرد. خلف پس از چهار ماه مقاومت تسلیم شد و سیستان در ماه صفر سال ۳۹۳ به تصرف محمود درآمد.^[۷] و اما در مورد خوارزم که همان سرزمین «خبوه» است که در ماوراء النهر قرار دارد، سلطان محمود به بهانه انتقام خون ابوالعباس مامون بن مجد صاحب جرجانیه و نجات خواهر خویش که در تزویج فرزند ابوالعباس بود به آن منطقه حمله کرد و پس از جنگ در محل هزار اسب در نزدیکی جرجانیه سپاهیان خوارزمشاه را شکست سختی داد و در تاریخ پنجم صفر المظفر سال ۴۰۸ وارد آن ناحیه شد.^[۸]

دین و مذهب

سلطان محمود در مذهب حنفی تعصب شدیدی داشت و به شدت اسماعیلیان و شیعیان را قتل عام می‌کرد، وی مردی آزمنند و ثروت طلب بود و در جنگ‌های خود به غارت ثروتهای کشورها می‌پرداخت.^[۹] او لشکرکشی‌های متعددی به هندوستان کرد و معابد و بت خانه‌های آنها را غارت نمود. همچنین به شهر «سومنات» که شهری معروف در کناره غربی هند است حمله کرده و معبد بزرگ آن شهر را ویران ساخت.^[۱۰] هر چند این نکته قابل ذکر است که برخی از مناطق هند برای اولین بار به دست یک فرد مسلمان فتح می‌شد.

سلطان محمود از سال ۳۹۲ تا ۴۱۶ هجری قمری چند مرتبه به نقاط مختلف هندوستان لشکرکشی کرد و در این ۲۴ سال ظاهراً به نیت جهاد با کفار هند و باطناً برای غارت سرمایه‌های آنان به جنگ پرداخته است. از آنجا که حمله به هند پس از سال پنجم جلوس وی بوده لذا تاریخ شروع سلطنت وی همان سال ۲۸۷ هجری قمری می‌باشد.^[۱۱]

ادب و هنر

سلطان محمود نسبت به **شعراء** توجه خاصی داشت و در حضور خود مجالسی از آنها ترتیب می‌داد و می‌گویند که در دربار او چهار صد **شاعر** رفت و آمد داشته است.^[۱۲]
وی در سال ۴۲۰ هجری وارد ری شد و خزائن گرانبهای آنجا را به تصرف خود درآورد و **کتابخانه بزرگ مجدالدوله** را به عنوان اینکه از **کتب ضاله نجوم و حکمت** است به آتش کشید و دولت **دیپلمه** ری را منقرض ساخت.^[۱۳]

مرگ

سلطان محمود در اواخر عمر به مرض **سل** مبتلا شد و روز به روز نحیف تر گردید. در سفر ری مرض وی شدت یافت و با این حال به خراسان آمد و در «بلخ»، مفیم شد و سپس در **بهار** سال ۴۲۱ به «غزنین» آمد و پس از چند روز **ربیع الاول** ۴۲۱، پس از ۶۱ سال زندگی فوت کرد.^[۱۴] بعد از مرگ وی پسرش «مسعود» بر عریکه قدرت تکیه زد.

پانویس

- [↑] اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۲۸۲، ص ۲۳۱.
- [↑] اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۲۸۲، ص ۲۳۲.
- [↑] اقبال آشتیانی عباس و دکتر عاقلی باقر، تاریخ ایران، نشر نامک، چاپ سعدی، نوبت چهارم، ۱۲۸۲، ص ۲۳۲.
- [↑] اسدآبادی، سید جمال الدین؛ تاریخ ایران و تاریخ افغان، اعداد: سید هادی خسرو شاهی، چاپ الهادی، قم، بی تا، ص ۶۹.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۲.
- [↑] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۲۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۵.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۲.
- [↑] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۲۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۲۷.
- [↑] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، نشر آرون، چاپ حیدری، نوبت سوم، ۱۲۸۱، تهران، ص ۴۸۱.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۰.
- [↑] تاریخ ایران پس از اسلام، ص ۲۳۱.

منبع

سایت پژوهه، برگرفته از مقاله «سلطان محمود غزنوی»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۵/۰۱/۲۱

رده‌های این صفحه : **تاریخ افغانستان** | **تاریخ ایران** | **درگذشتگان سده ۵ (قمری)** | **شاهان غزنوی** | **غزنویان** | **مغالات پژوهه**